

PHARMACEUTICAL SCIENCESDOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-349-1-12>**MENTAL HEALTH OF CITIZENS OF UKRAINE: EXPANDING
THE ROLES OF GOOD PHARMACEUTICAL PRACTICE****ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ГРОМАДЯН УКРАЇНИ:
РОЗШИРЕННЯ РОЛЕЙ НАЛЕЖНОЇ АПТЕЧНОЇ ПРАКТИКИ****Bilousova N. A. Білоусова Н. А.**

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Assistant at the Department of Pharmacy
Shpyuk National Healthcare University of
Ukraine
Kyiv, Ukraine*

*кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри фармації
Національний університет охорони
здоров'я України імені П. Л. Шупика
м. Київ, Україна*

Chuiko O. V. Чуйко О. В.

*Doctor of Psychological Sciences,
Professor,
Professor at the Department of Social
Rehabilitation and Social Pedagogy
Taras Shevchenko National University
Kyiv, Ukraine*

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри соціальної
реабілітації та соціальної педагогіки
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

За даними моніторингових досліджень в Україні спостерігається різке погіршення здоров'я населення України, на що вплинули COVID-19 та повномасштабна війна. За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), психічне здоров'я – це стан добробуту, при якому кожна людина може реалізувати свій власний потенціал та впоратися із життєвими стресами, продуктивно і плідно працювати, а також робити внесок у життя своєї спільноти. Нині актуальним для України постає питання лікування та профілактики психічного здоров'я населення, розроблення та впровадження відповідних механізмів забезпечення психосоціальної підтримки та допомоги з боку професійних суб'єктів у розбудові системи психічного здоров'я. Національна програма охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, метою якої є допомога громадянам країни у подоланні стресу та наслідків травматичних подій, передбачає залучення

громади, освітян, надавачів соціальних послуг і послуг з охорони здоров'я [1].

Результати вивчення міжнародних документів та наукових праць зарубіжних вчених свідчать про актуальність інтеграції охорони психічного здоров'я у фармацевтичну практику щодо надання фармацевтичної допомоги у сфері реалізації ЛЗ для профілактики та лікування різних груп населення із порушеннями психічного здоров'я та є актуальним у багатьох країнах світу: США, Йорданії, Великій Британії, Австралії, Болгарії, Швеції. З метою реалізації розбудови та впровадження системи психічного здоров'я у фармацевтичну практику, Міжнародна Фармацевтична Федерація наголошує про розширення Ролей фармацевтів Належної аптечної практики та відповідно протоколів надання фармацевтичної допомоги пацієнтам, які потребують допомоги при порушеннях у психічному здоров'ї [2]. Проте аналіз результатів досліджень українських учених свідчить про «дуже обережне» просування ідеї розширення Ролей Належної Аптечної практики в Україні в частині охорони психічного здоров'я населення, позаяк роль і функції фармацевтів аптеки, які знаходяться на «першій лінії зустрічі» із пацієнтом з порушеннями психічного здоров'я, є надзвичайно ваговою.

Одержані результати емпіричного дослідження, проведеного у червні-липні 2023 року для виявлення необхідності розширення Ролей Належної Аптечної Практики та Протоколів надання фармацевтичної допомоги серед фармацевтів, корелюють із аналітичними даними компанії SMD (2023) «Результати аналізу фармацевтичного ринку з лютого 2022 року по квітень 2023 року». За результатами аналітичних даних відбулось збільшення продажу лікарських засобів групи N (ЛЗ, що пливають на нервову систему), до якої належать: N05 (психолептичні засоби), N06 (психоаналептики), N07 (інші засоби, що діють на нервову систему) за АТХ класифікацією (безрецептурні та рецептурні ЛЗ) [3]. Результати анкетування фармацевтів свідчать про тенденцію до значного збільшення кількості звернень пацієнтів аптек останнього року із запитом стабілізації (лікування) нервової системи та психоемоційних станів.

Результати опитування респондентів щодо «готовності фармацевтів аптек до набуття компетентностей з охорони психічного здоров'я» свідчить про актуалізовану потребу фармацевтів у розвитку професійних компетентностей через оновлення теоретичних знань і набуття практичного досвіду з охорони психічного здоров'я, тобто готовність до розширення ролей Належної Аптечної Практики. Даний висновок підтверджується результатами анкетування.

Таким чином, за результатами емпіричного дослідження відслідковується взаємозв'язок між зростанням рівня стресогенності українського

населення та збільшенням кількості звернень пацієнтів в аптеки за фармацевтичною допомогою у сфері реалізації ЛЗ для профілактики та лікування пацієнтів із порушеннями психічного здоров'я. Респонденти відмічають збільшення кількості споживачів аптек, що потребують психоемоційної підтримки та допомоги, актуалізують потребу у спеціальних знаннях та навичках фармацевтів, у тому числі навичок самопомоги. Готовність до опанування додаткових навичок у сфері фармацевтичного сервісу є високою. Перспективним вбачається напрям розширення Ролей Належної Аптечної практики та протоколів фармацевтів з надання першої допомоги пацієнтам із стресовими розладами та безсонням ЛЗ за/без рецептурним відпуском.

Література:

1. WHO: Priority multisectoral interventions for mental health and psychosocial support in Ukraine during and after the war: an operational road map. 2022 URL: https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/mhpps_framework_ukraine_ukr.pdf (Дата звернення: 17.08.2023)
2. International Pharmaceutical Federation (FIP). Mental health care: A handbook for pharmacists. *The Hague: International Pharmaceutical Federation*. 2022. URL: <https://www.fip.org/file/5212> (Дата звернення: 14.08.2023)
3. Україна у полум'ї війни. *Огляд фармацевтичного ринку за період з лютого 2022 по квітень 2023 та сценарії подальшого розвитку* / SMD. 2023.